

Honnan jön a segítség?

– Beszélgetés az Életvezetési ismeretek és készségek program keretében –

Árvai Józsefné, a Békés Megyei Pedagógiai Intézet pedagógiai tanácsadója beszélget hetedikes diákjaival kockázatról, kudarcról, döntésről az 1995. március 27-én tartott foglalkozáson a gyulai 1. Sz. Általános Iskolában. Az óraleírás videofelvételről készült.

Az osztályterem leírása: A tanulók U-alakban elhelyezett padosorban ülnek. Az osztályterem közepén 3 oszlopban oszloponként 5 szék látható. A falra idézetek, szállóigék, drogellenes képek, rajzok vannak felfüggesztve.

Tanár: *Gyerekek, a mai órán arról fogunk beszélgetni, hogy életünkben gyakran kell kockázatot vállalnunk, gyakran érnek bennünket kudarcok, gyakran kell valakihez fordulnunk emiatt. Hogyan lehet ezeket megoldani? Először egy játékot fogunk játszani, kérek 3-szor 5 gyereket, akik elfoglalják az ide készített székeken a helyüket.*

Akik legelől ülnek, kapnak egy-egy rajztáblát s hozzá rajzlapot ceruzával. A tanárnő egy-egy szót mond az oszlopban hátul ülőknek, majd azok az előttük ülők hátára rajzolják azt a szót, amit hallottak, és mindenki tovább, az előtte ülő hátára. A legelső a rajztáblán elhelyezett rajzlapra lerajzolják a megoldást. (A játék közben halkán Vangelis zenéje szól.)

T: *Az első rajz egy virágot ábrázol. A virág minek lehetne a szimbóluma?*

Diák: A tavasznak.

T: *És a tavasz?*

D.: Szeretet, szerelem.

D.: Az életkedv.

T: *A másik egy szív. Minek lehet a szimbóluma?*

D.: A szeretetnek.

D.: Érzelmeknek.

T: *A harmadik egy egyszerűsített rajz, de ki lehet találni.*

D.: Ez egy hal, és szerintem a szabadságot jelképezi.

T: *Él, mint hal a vízben. Szabadság. És még? A halak akkor úszkálhatnak vígan, ha szabadon vannak. És mikor szabadok a halak is, az emberek is? Egyáltalán, mikor van szabadság?*

D.: Ha béke van.

T: *Most egy játékot fogunk játszani. Előveszitek azt a feladatlapot, amelynek két címe is van, fent van egy játék, alul pedig egy feladatlap. A játék rím, rímkapcsolat. Én fogok mondani egy szót, és körbe fogunk futni, nagyon gyorsan. Mindenki mondhat egy másik szót az előtte elhangzott szóval kapcsolatban vagy olyan szót, ami arra rímel, vagy egyszerűen azt, ami eszébe jut, ha valami más jut eszébe arról a szóról, akkor azt. Azt mondom, iskola.*

Diákok: Tanulás, szorgalom, értelem, okosság, tanulók, tanárok, tanári kar, dolgozók, jegyek, példa, kréta, órák, igazgatók, lapozgatók, dolgozatfüzet, értékelés, mértékelés, gondolkodás, osztályfőnök, baráti társaság.

T.: Nagyon érdekes, hogy kinek miről mi jut eszébe. Itt van előttem egy feladatlap, amiről ezetekbe kell hogy jusson sok minden. Az a címe: Kockázattípusok. Milyen kockázattípusok szerepelnek rajta? Az első oszlopban az szerepel, hogy cselekedet. Alatta vannak függőlegesen, hogy mik fordulhatnak elő, és ezzel kapcsolatban neked mi a fontos:

- a barátok egyet nem értése vagy egyetértése;
- fontos-e, hogy az önbecsülésed megmarad vagy elveszítod;
- fontos-e, hogy a szülők bizalma megrendül benned vagy nem;
- következhet belőle betegség vagy sérülés.

Teikéntek át a cselekedeteket, jelöljétek be mindegyik cselekedetnél azt a kockát, amelyik véleményetek szerint nektek fontos, jelentős és aztán megbeszéljük, hogy kinek mi volt a fontos. Azt gondolom, mielőtt megbeszéljük a feladatlapot, mivel kockázattípusokról van szó, azért a falon lévő jelmondatunkat nézzük meg.

„Látom és helyeslem a jobbat, mégis a rosszabbat követem.” (Ovidius)

T.: Miért követitek a rosszat általában, pedig tudjátok, hogy mi a jó?

D.: Kíváncsiságból.

D.: Barátom után megyek.

D.: Megmutassam, hogy ki vagyok.

D.: Nagyképűségből.

D.: Kipróbálok.

D.: Baráti csábítás.

D.: Hogy felvágjak.

D.: Könnyen elcsábulok, mert én is akarom.

T.: Erre mondják, hogy könnyű Katit táncba vinni. Nézzük meg, mit tanácsol a következő jelmondat, idézet:

„Az értelem a más fajta lehetőségekre való utalás lehetősége.” (Luhmann)

T.: Mire kell hallgassunk, amikor valamit megteszünk, vagy nem teszünk meg?

D.: Az önbizalmunkra.

D.: A gondolkodásunkra és a szívünkre is. Az eszünkre és a szívünkre.

T.: Az eszünkre is meg a szívünkre is, de azért általában és elsősorban az eszünkre. Mindig mérlegelés tárgyává kell hogy tegyük, ha valami fontos dologban döntenünk kell. Gyakorta különböző kihtuások elé állít bennünket az élet. A harmadik jelmondat ezt akarja nekünk mondani.

„Aki merész, annak kockáztatni kell a bukást.” (T. G. Smollett)

T.: Szükségünk van az életben arra, hogy merészek legyünk? Hol, mikor kell merésznek lenni? Mondjátok példát arra, amikor merészség kell a döntéshez!

D.: A fogorvos.

T.: Van, aki fél esetleg a magasugrástól, attól, hogy leveri a lécet vagy elesik, mégis nekiindul? Van olyan. Van olyan, aki mástól fél és mégis megkockáztatja?

D.: Például a dolgozatírásban a puskázás.

T.: És van úgy, hogy bejön?

D.: Soha nem lehet tudni.

T.: Ha már a puskánál tartunk, mondjátok meg nekem, ki tud jól puskázni?

D.: Az arcát vagy a külsejét úgy el tudja változtatni, hogy észre sem lehet rajta venni, hogy puskázott, jól álcázza magát.

D.: A puskát úgy eldugja, hogy észrevehetetlen.

T.: A puska csak úgy jön? Honnan van a puska?

D.: Amit nem tudunk, azt kiírjuk a könyvből. Az nem jó, ha a könyvből lessük, mert akkor lapozgatni kell és az könnyen észrevehető.

T.: Dolgozatírás előtt felkészülsz és felfegyverzed magad. Miből áll?

D.: Megírom és felragasztom cellulsszal.

T.: Mi van abban, amikor ezeket írod?

D.: Munka van benne, időt töltünk vele, át kell nézni az anyagot.

T.: Mit gondoltok, hogy aki átnézi, felírogatja, időt fordít rá, annak az kárba veszett idő?

D.: Nem, ő ebből tanulhat.

T.: Lehet, hogy nem is tudja használni, mert odaáll mellé a tanár, és képtelen odáig jutni, hogy alkalmazza, mégis valamit elért ezzel az előző napi felfegyverkezéssel. Tehát a puskázás ugyan nem erkölcsös dolog, de amíg a puskát készíted és arra felkészülsz, megírod, átnézed. Én azt gondolom, hogy nem töltöd haszontalanul az időt, mert addig a fejedbe valami rakódik. Nézzétek meg, hogy a kockázattípusok közül mi szerepel nálatok, illetve melyikről mi a véleményetek. Az első: „Motorozni bukósisak nélkül.” Hova ikszelted be?

D.: Betegség és sérülés fordulhat elő.

T.: Akkor egyértelműen elítélendő. Érdemes ezt a kockázatot vállalni? Nem. „Részeg vezető mellé ülni.”

D.: Betegség és sérülés.

T.: Ezenkívül mit tehetsz még meg ezzel a részeg vezetővel?

D.: Megmondom, hogy ne üljön be a kocsiba.

T.: Azt gondolom, ha megmondod, nagyon kevés lesz, mert általában a részegekre nem jellemző, hogy más figyelmeztetését elfogadják. Jó, hogy megpróbálsz lebeszélni, vagy megpróbálsz meghígni, hogy aludjon most nálatok, mert ez egy házibuli után vagy egy közös diszkózás után volt, vagy azt mondod, hogy hívjunk egy taxit vagy sétáljunk haza, ha nem messze lakunk, és most ne üljél be. Megpróbálsz őt megöwni. Ha nem próbálsz őt megöwni, akkor mi lesz a következménye számodra?

D.: A kockázat az ő számára lesz nagy, az én számomra a lelkiismeret-furdalásom, mert felelősséget érzek ezzel kapcsolatban, hogy nehogy történjen valami baj.

T.: *Persze ezt csak az éri, akinek van felelősségtudata. „Csalni dolgozatban.”*

D.: Önbecsülés elvesztése.

T.: *Ki veszítheti el az önbecsülését?*

D.: Csak az, akinek van.

D.: Lényegében a barátok egyet nem értését is idesorolnám, mert nem mindenki olyan, hogy a másik puskázik, én pedig nem, és ezért tudja, hogy könnyebb annak a gyerekeknek, aki puskázott, és mintha kiváltság lenne, hogy ő puskázott.

T.: *Ha ezt a feladatlapot úgy nézem, ahogy itt van, akkor a barátaid egyetértenek veled abban, hogy te puskázzál? Most megfordítjuk, mert te most azt mondod, ha más puskázik, de ha te puskázol, a barátok veled egyetértenek?*

D.: Lehet, hogy egyetértenek, azt mondják, ha nem bírod csinálni, akkor puskázzál.

T.: *De esetleg fordítva is lehet. Lehet, hogy ők lesznek irigyek arra, hogy neked azért sikerült a dolgozat, mert tudtál puskázni, és lehet, hogy emiatt a barátaidat is elveszíted.*

D.: Megeshet.

T.: „Görizni.”

D.: Betegség, sérülés fordulhat elő.

T.: „Baráttól cigit elfogadni.”

D.: Szülők bizalma megrendül.

T.: „Baráttól cigit nem elfogadni.”

D.: A barátok egyet nem értése.

T.: „Hazudni otthon.”

D.: Szülők bizalma megrendül.

D.: Meg az önbecsülés elvesztése.

T.: *Könnyebb utolérni a hazug embert, mint a sánta kutyát. Tehát nagyon gyakran előfordul, hogy lelepleződsz és akkor aztán tényleg szegénybe kerülsz. Amikor kiderül valami kellemetlen, valami rossz, akkor szomorúságot érzel, depressziós leszel. Milyen jelei vannak a depresszióknak? Vannak-e, akik készültek mára ebből? Mi a depresszió?*

D.: Szomorúság, szegény, kellemetlen helyzetbe kerülés.

T.: *Ki írt mást? Mi volt a másik téma, amit választhattatok? „Köznapi kudarcaink” volt a címe. Kinek van egy jó sztorija?*

D. (olvassa): „Az embert nap mint nap érik kudarok, ezekkel meg kell tanulnunk együtt élni, mert nem sikerül minden úgy, ahogy elterveztük. Engem például sokszor érnek kudarok, most felsorolok néhányat közülük. Matekdolgozatot írnak és négyes kaptam, és megint egy apró hibán buktam el, ilyenkor olyan ideges vagyok. Például a földrajzverseny. Kitöltöttem a feladatlapot, és kiderült, hogy hatodik lettem. Néhány kérdésre csak az eredményhirdetés után jöttem rá, ilyenkor is mérges vagyok. De szerencsére jó természetem van és hamar túlteszem magam az ilyen kis csalódásokon.”

D.: „Mindennap találkozunk veled, például rosszul feleltem, pedig tanultam, vagy megbíztak valamivel és nem teljesítettem, vagy például megígérek valamit, és azt is elfelejtem. Sok kudarc van még a családomban.”

D.: „Kudarccokkal szinte mindennap találkozunk, ha egy feleletre rosszabb jegyet kapunk, mint amire számítottunk, ez már kudarc, vagy ha a másik ember nem úgy viszonyul hozzánk, ahogy mi öhozzá, ez már másíkfajta kudarc. Vagy ha a barátunk nincs túl jó hangulatban, és nekünk épp ellenkezőleg, túl jó kedvünk van, akkor kudarc ér minket, mert nincs kedve velünk együtt játszani, hanem inkább magányra vágyik. Ekkor legyünk megértőek és ne erőltessük az együttes játékot. Az említett kudarcok nem annyira szembetűnőek. Észrevehetőbb kudarc, amikor eltervezünk egy dolgot, ami számunkra vagy rokonaink számára örömet szerez, és be nem tervezett dolgok miatt nem lesz lehetőségünk megvalósítani, azaz a tervünk, szándékunk meghiúsul. Ha egy dolog fontos a számunkra és mindig közbejön valami, akkor sem szabad abbahagyni, mindig újra és újra próbálkozni kell, mert az az ember, akinek a dolgai mindig kudarcba fulladnak, az előbb vagy utóbb depresszióba esik, vagy azért, mert túlságosan komolyan veszi a pici ügyeket, vagy azért, mert egymás után nagyon sok kudarc éri.”

T.: *Ebben már volt némi optimizmus is. Mi is az optimizmus? Azt mondta Anikó, hogy mindig újra kell kezdeni.*

D.: Az optimizmus bizakodás.

T.: *És próbálkozás egy új dologgal, arra mindig szükség van, hiszen nap mint nap – ahogy mondtad – kudarc érhet bennünket. Látok ott egy jelmondatot ezzel kapcsolatban.*

„A csapás jó alkalom az erény megmutatására.” (Seneca)

T.: *Mit jelent ez?*

D.: Például, ha valakinek meghal valakije, ez nagy csapás, és ezáltal az az erény, hogy hogyan viseli vagy mások hogyan viszonyulnak hozzá, hogyan segítik őt át.

T.: *Ha hagyja, mert Anikó azt mondta, hogy ha hagyja, ha kéri, ha akarja, hogy mellette legyen. Van, aki nem akarja, van, aki magányra vágyik. Tehát az erény az segítőkészség, vagy az, hogy valaki milyen hősiiesen visel el egy kudarcot, hogyan védi ki, hogyan próbál rajta túllépni. Tulajdonképpen előfordulhat, hogy valami hiba miatt ér bennünket. Például azért ér kudarc, mert puskázáson kaptak a dolgozatíráskor, és ezért azt mondják, hogy fejezd be, tedd le a ceruzát, nem írhatod meg a dolgozatot, rossz jegyet kapsz. Nézzük meg a következő jelmondatot!*

„Hibáinkból lépcsőt csinálunk magunknak, ha éppen hibáinkra taposunk.” (Augustinus, Sermo)

T.: *Ez mit jelent? Mi volt a hibánk? Hogy készítettünk egy puskát. Hogyan lesz ebből lépcső?*

D.: Minden dolgozatírásnál készítünk puskát, és nem tanuljuk meg rendesen.

D.: Ha megírja azt a puskát, de mégsem használja, hanem próbál a saját eszével gondolkozni.

T.: *Fordítsuk meg. Ha rajtakapnak és lebuksz, ez egy kudarc, egy csapás. Mire ösztönözhet?*

D.: Hogy legközelebb megtanulod.

T.: *En így gondolom ezt a lépcsőt. Ha mindig megússzuk a negatív, a rossz, a helytelen dolgokat, akkor nem nagyon fog a jellemünk formálódni, mert azt hisszük, hogy mindig megúszhatjuk, pedig egyszer mégis elcsúszhatunk rajta. Ha viszont esetleg tetten érnek és ebből valamilyen kudarcunk származik, valamilyen csapás ér emiatt, elveszítjük valakinek a bizalmát – tanárnak, szülőnek –, azt ugyan nagyon nehéz visszaszerezni, de ha erős akarattal megpróbáltunk erre a hibára rálépni, mint egy lépcsőre és direkt megmutatni, akkor ez lehet olyan lépcső, amin fölfelé lépkedünk. Értitek, hogyan lesz a hibákból lépcső? A hibákból csak akkor lesz lépcső, ha magunk alá gyűrjük és úgy lépegetünk föl rajta, hogy javítunk magunkon. Ezzel kapcsolatban szükséges az is, hogy a depresszióról néhány szót ejtsünk. Mik a depresszió jelei?*

D.: Letörtség, fáradtság, bezártság, rossz közérzet, romlik az önbizalma, magányosság, egykedvőség, idegesség.

T.: *Azt hiszem, elég sokat mondtatok és elég érdekes dolgokat is. A fáradtság nagyon megütötte a fületem. A depressziós ember nagyon gyakran fáradtnak érzi magát, egykedvű, közönyös, fásult lesz, nem lesz kedve, hogy valami cselekedethez hozzáfogjon, nem mozgósítja az erőit, márpedig erő nélkül nincs cselekvés. Az erőn mit értünk? A muszklidat?*

D.: Életerőt.

T.: Miből táplálkozik az életerő?

D.: Lelkierőből.

T.: *Ha van elég lelkierőm, van tartalékom, akkor tudom mozgósítani. Ha van, de nagyon be van zárva, mert annyi minden ért mostanában, akkor szükségem van valakire. Nézzük meg, kire lehet szükségem, illetve ki mindenki segíthet ilyenkor! Hová forduljak? – ez a címe ennek a feladatlapnak, és ezzel kapcsolatban megnézzünk egy-két dolgot. Hová fordulnátok, ha baj érne benneteket? Ha kudarc, csapás, bánat ér, hova fordulnál?*

A táblán a következő szöveg olvasható:

Baráti segítség:

- aktív figyelem
- törődés, támogatás
- jelenlét, megértés
- empátia, érzékenység

Nem igazi segítség:

- kritika, tanács
- igazságtétel
- vélemény, pletyka
- sajnálat, csodálat

D.: Barátomhoz.

D.: Egyházhoz, aki hívó.

D.: Lelki elsősegély-telefon.

T.: *Tudjátok, hogy van a „Tini Telefon”, majd meg fogom adni legközelebb a számot. Ha valakinek lelki bánata van, akkor felhívja azt a számot, névtelenül elmondja a problémáját és próbálnak neki tanácsot adni.*

D.: Tanárokhoz.

D.: Szülőkhöz.

D.: Átgondolom a dolgot, tehát önmagamhoz.

T.: Nézzük meg, melyek az igazi segítségek? A baráti segítség. Mi tartozik oda? Hogyan segíthetünk igazán egymásnak baráti módon?

D.: Figyelünk rá, tehát rá figyelünk.

D.: Törődünk vele, ha beteg, meglátogatjuk, elvisszük neki a leckét.

D.: Megértjük.

T.: És egyáltalán, a jelenlétünkkel éreztetjük, hogy itt vagyunk mellette. Ha akarsz, szólj hozzám, ha nem, nem, de itt vagyok melletted. És még van valami. Empátia és érzékenység. Mit jelent az empátia? Az empátia azt jelenti, belegondolom, beleképezem magam abba a helyzetbe, ami őt érte, megpróbálok én is úgy érezni és ennélfogva segíteni rajta. Mi az, amit nem tarthatunk igazi segítségnek?

D.: Kritika.

T.: Segítség az, ha valakit folyton kritizálnak? Tudjátok-e miért probléma, ha valakiről mindig azt mondják, hogy ilyen vagy olyan rossz, mindig bírálják?

D.: Akkor előbb-utóbb abba fogja hagyni azt, amit csinál, például verseket ír és folyton kritizálják, akkor abba fogja hagyni, mert úgy gondolja, nincs semmi értelme.

T.: Igen. Ha állandóan kritizálják biztatás helyett, akkor fölhagy éppen azzal a tevékenységgel. Például próbál ügyeskedni a testnevelésórán, de ha mindig azt mondják neki, hogy milyen ügyetlen vagy, akkor előbb-utóbb már nem is próbálja. A kritika nem mindig segít. Arra gondoltam az előbb, hogy ha valakire mindig az mondják, hogy olyan rossz vagy, akkor a végén olyan rossz lesz. Azt is elhiszed, hogy rossz vagy, ha nem mutatnak kiutat, nem biztatnak, hogy te lehetnél jobb is. Biztatással talán valami kiutat is mutatnak a rosszaságból. Segítség az, ha igazságot akarsz tenni? Például, ha két gyerek verekszik. Az egyik azt mondja, hogy a másik ütötte meg először, akire ráfógták, hogy ő kezdte, akkor te igazságot teszel.

D.: Szerintem nem lehet igazságtétellel segíteni, mert lehet, hogy csak rontjuk a helyzetet.

T.: Másrészt nem is biztos, hogy igazán mindig meg tudsz arról győződni, hogy mi az igazság, harmadsorban nem is biztos, hogy te vagy hivatott eldönteni, hogy mi az igazság. A következő a vélemény, pletyka. Kell mindig véleményt mondani valakiről, valamiről? Szükséges, hogy mindig véleményt mondjál arról, hogy a másikkal milyen a ruhája, hogy néz ki a haja, hogy felel stb. Vélemény az, ha valaki felel és te nevelsz?

D.: Lenéző vélemény.

T.: Kell mindig véleményt mondani? Meg kell mindig mondani a véleményt? Ha felkérnek rá, hogy mondj véleményt valakiről, akkor igen. De akkor is mindig a rosszat kell keresni?

D.: Nem, inkább a jobbat.

T.: Ha egy feleletről, egy dolgozatról véleményt kell mondani, akkor mit kell keresni elsősorban abban a dolgozatban, abban a feleletben? Felkérnek magyarórán, hogy egy társad dolgozatáról mondj véleményt.

D.: Abban a jó dolgokat kell keresni és nem a hibákat.

T.: Igen, és a végén meg lehet említeni azt is, hogy ezt vagy azt másképp gondolom. Tehát lehet véleményt mondani, de nem csak negatív értelemben. A pletykáról nem is kell tárgyalni. A pletyka olyan, hogy ha én most súgnék valamit, amikor odaérne a másik sor végére, lehet, hogy egész más dolog jönne ki belőle, mint amit én megszűntem. Sajnos, nincs időnk, hogy végigjuttassuk. Azonkívül a pletykának megvan az a veszélye is, hogy nem te mondtad, de te is ott voltál, és úgy kerül vissza az illető fülébe, mintha te mondtad volna. Ilyesmiben nagyon veszélyes részt venni. Sajnálát és csodálát. Sajnálkozni kell? Segítség az?

D.: Nem feltétlenül.

T.: Csodálni valamit, mint hőstettet, hogy jaj de merész, meg merte tenni, miközben tőled távol áll ez a cselekedet, az segítség? Azokat a diákokat, akik felhívták a tanárt telefonon névtelenül, és különböző ocsmányságokat mondtak szilveszter éjszakáján, a többiek csodálták, hogy milyen merészek. Jó dolog valakit így csodálni?

D.: Nem.

T.: Mi a veszélye?

D.: Hogyha véletlenül lefűlelik őket, akkor lehet, hogy mi is belekerülünk.

D.: Például másnak is elmondaná és akkor kiderülhetne.

D.: Ha állandóan csinálják, akkor önbizalmat kapnak és tovább folytatnák.

T.: Erre gondoltam én is. Ha valakit állandóan csodálnak, mert ő mi mindent meg mer tenni, te is szeretnéd, de te gyáva vagy hozzá, a másik meg meri csinálni, csodálad, kifejezed ezt, akkor biztatod. A tanácsadásra hívnám fel még a figyelmet. Tanácsot csak kinek kell adni?

D.: Annak, aki arra rászorul.

D.: Aki kéri, aki akarja.

T.: Amikor neked valaki elmondja a baját, a bánatát, a kudarcát, akkor azért mondja el, hogy te tanácsot adjál? Ha elmondja neked, ez és ez a bajom, azért mondja el, hogy adjál neki tanácsot?

D.: Azért mondja el, hogy könnyítsen magán.

T.: Lehet, hogy bántó is lesz, ha te tanácsot adsz, mert te olyan nagyon okos vagy. Azonkívül három ember megoldhatja egyféleképpen a baját?

D.: Nem.

T.: Általában az embertől magától függ, hogyan oldja meg a nehéz helyzetet. Mindenki másként viseli el a dolgokat. Azzal, hogy meghallgattad, már nagyon jót tettél, mert megkönnyebbül. Tanácsot csak akkor kell adni, ha kérnek és akkor sem biztos, hogy ő pont úgy fog tenni, ahogy te monddod, de esetleg annak kapcsán már eszébe juthat jó megoldás. Az emberek általában nem szeretik azokat, akik folyton tanácsokat osztogatnak, mert az a legkönnyebb. Tanácsot adni könnyű, de azt végigvinni, elszenvedni a következményeit, az igen nehéz. Egy dolgot mutatnék még meg, és utána kiosztok nektek egy lapot. Mit láttok rajta?

A lapon a következő képsor látható: Az első képen két összekötözött számár áll háttal egymásnak, előttük egy-egy szénakazal. A második és a harmadik képen a két számár szeretne az előttük álló szénából enni, de mivel össze vannak kötözve, és háttal állnak egymásnak, ezt nem tudják megtenni. A negyedik sorban leülnek

és gondolkodnak (erre egy kérdőjel utal). A történet negyedik és ötödik lépésében a két számár együtt fogyasztja el először az egyik, majd a másik szénakazlat.

D.: Két szamarat, össze vannak kötve.

T.: *Lehet ez két barát?*

D.: Igen.

T.: *Van valami probléma?*

D.: Nem tudnak megegyezni, mind a kettő enni akar, ezért mindegyik a saját feje után megy.

T.: *Aztán leülnek, gondolkoznak. Ott van az a kérdőjel, utalás az értelemre, a más lehetőségekre. Mit sütnek ki az értelmükkel?*

D.: Egyszerre mennek oda az egyik, majd a másik szénacsomóhoz.

T.: *Majdhogynem kézen fogják egymást, és előbb elmennek az egyik szénakupachoz, aztán a másikhoz. Meg lehet oldani a konfliktusokat békésen is?*

D.: Meg.

T.: *Még mit kell hozzá igénybe venni?*

D.: Gondolkodást.

T.: *Kiosztok egy feladatlapot, és még egyet fogtok kapni a következő órához, amikor a döntéshozásról fogunk beszélni. A döntéshozás lépéseit megtaláljátok a feladatlap egyik oldalán. Ezek a következők: a problémát meg kell ismerni, és meg kell határozni, hogy mit kell tennem. Ezután összegyűjtöm hozzá a tudnivalókat. Például pályát fogtok választani, ezért végig kell gondolni, hogy annak a pályának milyen követelményei vannak, mert ez probléma. Ha a látásom nem tökéletes, esetleg színvak, színtévesztő vagyok, akkor már nem mehetek villanszerelőnek vagy szobafestőnek. Ha lúdtalpas vagy, vagy fáradékony, akkor nem választhatsz olyan foglalkozást, ahol állni kell. Végig kell gondolnod, hogy mi jöhet számításba a te egészségeddel, a te kedvteléseiddel, értelmi képességeiddel. A lehetőségeket és azt kell végiggondolni, hogy mi lehet annak a következménye, ha ezt vagy azt a pályát választod. Végül pedig figyelembe kell venni az emberi tényezőket is: hogy fogom-e szeretni. Csak ezután választok. Ehhez kaptok egy-egy feladatlapot. A döntéshozásnak az is része, és ezt is itt lépésenként megláthatjátok, hogy mik az információk, mi az, amit tudni kell a pályaválasztáshoz, továbbá arra is válaszoljatok, hogy mik és kik befolyásolnak. A feladatsor végére érve megalkothatod döntésedet.*